Vreemde taal vergalt leesgenot van kleintjes

Roel Jungslager wil meer op gebied kinderboeken

ROEL JUNGSLAGER, ook bekend als Leo Regals uitgever en schrijver van kinderboeken.

=door Nel Casimiri=

ALS ONZE KINDEREN naar school gaan, is het eerste wat ze daar leren: LEZEN. Lezen is een vaardigheid die ze bij alle andere vakken nodig hebben. En hoe beter ze die vaardigheid verstaan, hoe beter ze zich in hun latere leven redden. Al vanaf de eerste dag wijzen de onderwijzers op het belang van het lezen. En kinderen die pas naar school gaan, willen het graag leren, zijn trots op de eerste woordjes die ze kunnen lezen. Bij ons komen kinderen echter voor grote problemen te staan bij het leren lezen, voor veel grotere problemen dan kinderen van andere volkeren. Onze kinderen leren lezen in een taal die ze nog niet kennen. Ze leren die nieuwe taal gelijk met het leren lezen, en dat vergalt voor velen het plezier van het lezen. En plezier in het lezen is belangrijk, want als je ergens plezier in hebt, ga je er mee door, wil je meer, steeds meer, precies dat wat de onderwijzers en de ouders graag zouden willen.

Onze kinderen moeten over nog een extra drempel heen om plezier in het lezen te houden. De boekjes voor kleine kinderen sluiten zoveel mogelijk aan op de leefwereld van die kinderen. Maar omdat de boekjes waaruit onze kinderen leren lezen uit Nederland komen, sluiten ze aan op een Nederlandse leefwereld. Niet zozeer in de boekjes die ze op de scholen gebruiken, maar zodra ze thuis doorlezen, met andere woorden niet uit de leerboeken, maar uit de leesboeken, zijn de kinderen uit die boeken in een andere leefwereld, zien ze er anders uit, wonen ze in andere huizen, hebben ze een ander klimaat en spelen ze andere spelletjes.

SPECIALE DRUKKEN

Toen Indonesië nog Nederlands Oost-Indië was, was dat voor de Nederlandse uitgeverijen zo'n groot afzetmarkt dat ze speciale drukken maakten voor dat gebied. Zo bestond er een OT en SIEN en een PIM en MIEN, helemaal aangepast aan het Oostindisch leefklimaat. Ook kende men daar uitgeverijen die kinderboeken uitgaven die geschreven waren door mensen die daar woonden en leefden, voor de jeugd aldaar. Dat is voor de Antillen nooit gebeurd. De oudere generatie heeft leren lezen met binnenkamers, sneeuw en ijs, mutsen en fietsen. Ze hebben het er prima uit geleerd, maar veel enthousiaste lezers zijn er niet uit voortgekomen. Lezen moest, maar of het nou echt leuk was?

Nu het Papiamentu op school als vak is ingevoerd en op een school al als voertaal wordt gebruikt, is het heel erg belangrijk dat er Papiamentstalige leesboeken verschijnen. Boeken die niet alleen geschreven zijn in onze eigen taal, maar ook onze eigen omgeving als achtergrond hebben. Daarom worden via de Sede di Papiamentu boekjes geschreven, geillustreerd en gedrukt. Ze hebben daarvoor verschillende medewerkers, zoals Ruth Zefrin, Diana Lebacs en Nydia Ecury. Het is echter niet alleen zaak boekjes voor kinderen in het Papiamentu te maken, maar zolang we het Nederlands als voertaal gebruiken op school, en het ziet er niet naar uit dat dit op korte termijn zal veranderén, is het nodig dat kinderen leesboeken kunnen vinden, die hun leesplezier geven. Er moeten boeken zijn in het Nederlands, die aansluiten bij de leefwereld hier. En nu er kinderen zijn die leren lezen in het Papiamentu moeten er ook boeken zijn voor aanvankelijk lezen in het Papiamentu. En zolang er op onze eilanden kinderen leren lezen in het Engels of Spaans moeten er ook boekjes zijn in die talen.

HOBBY

Roel Jungslager is onderwijzer. Hij maakte dagelijks de problemen mee bij het leesonderwijs en hij ontwikkelde een hobby: hij schrijft boeken voor kinderen. Het bleek echter enorm veel moeite te kosten die boeken uitgegeven te krijgen. Zijn eerste twee boeken zijn bij twee verschillende uitgeverijen uitgegeven.

Hij zegt er zelf over: 'Het duurde heel lang voor ze klaar waren. Toen ben ik gaan informeren naar de mogelijkheden om zelf te gaan uitgeven. Daar ging echter veel geld inzitten. Toen kwam ik toevallig een drukker tegen, die me zei: Waarom begin zelf geen drukkerij? Ik ben toen met een klein machientje begonnen. Steeds als het mogelijk was kocht ik een iets betere machine en zo heb ik in vijf/zes jaar een eigen drukkerij opgezet. In mijn vrije tijd. Ik maakte de boeken van het begin tot het eind. Ik schreef ze, maakte de lay out, drukte ze, alles. Ik heb voor mijn boeken vier verschillende illustratoren gevonden, twee hier op Curacao, een in Nederland en een op Cuba. Ik heb het hele proces doorgemaakt van het maken en uitgeven van boeken.

De eerste boeken waren in zwart/wit, later maakte ik ze ook in kleur. Eerst in een eenvoudige vlakkleuren druk. Als je zelf drukt, voel je goed de technische beperkingen. Het ging steeds een beetje beter. Later drukte ik in twee of drie kleuren. Daarvoor maakte ik zelf de kleurenseparaties, met de hand. En dan drie keer drukken. Ik heb de negatieven laten rasteren. Dat had ik achteraf niet moeten doen, dan waren de kleuren voller geworden.'

Te weinig geld voor leermiddelen

LEO REGALS

De boeken die Jungslager uitgaf, schreef hij onder zijn eigen naam of onder het pseudoniem Leo Regals, een omzetting van zijn achternaam. Zijn uitgeverij noemde hij Eduka Print. Toch heeft hij deze uitgeverij onlangs opgeheven. Waarom?

'Het is wel leuk en het gaat ook wel. Maar ik vind het werk toch niet goed genoeg. Ik wil betere kwaliteit, professioneler werk. Anders kun je toch niet concurreren met professionele uitgeverijen. Ik heb niet alleen werk van mezelf uitgegeven, ook wel van anderen, bijvoorbeeld van Diana Lebacs, en een paar van Elis Juliana en ook wel van Yerba Seku. En ik heb ook weleens ander drukwerk voor andere mensen verzorgd. Ik zou ook wel door kunnen gaan. Er zijn een aantal boeken heel goed gegaan, andere minder. Maar het probleem is dat al mijn tijd erin ging zitten. En dan meer in het technische dan in het creatieve gedeelte. En tenslotte was het financieel een heel gevecht om het voor elkaar te krijgen'.

Hoe groot waren de oplagen?

'Mijn eerste boek kwam uit in 14.000 exemplaren, de eerste 2500 bij die uitgever, de rest heb ik zelf gedrukt. Het tweede boek, werd door de uitgever gedrukt in 5000 exemplaren. Daar heb ik er toen nog 2000 bijgedrukt. Daarna ben ik voorzichtiger geworden. Ik maakte oplagen van 1000 of 500 stuks. Dat loopt heel verschillend. Het ene boek gaat heel goed, een ander niet. Het is heel moeilijk na te gaan waar het aan ligt. Het een ziet er mooier uit dan een ander, het een krijgt een goede kritiek, het ander een slechte. Maar soms ziet het er slecht uit en krijgt het een slechte kritiek en het verkoopt goed. Onbegrijpelijk.'

Voor welke leeftijdsgroep zijn de boeken?

'In het begin schreef ik voor oudere kinderen, maar er is vooral behoefte aan boeken voor kinderen van zes tot acht jaar. De boekjes zijn in het Nederlands en in het Papiaments. Een prentenboek heb ik ook gemaakt in het Engels en in het Spaans. Ik heb zelf die vakken ook gegeven op school. Het leek me handig voor de docenten als er eenvoudige boekjes waren voor de school. Maar de scholen hebben niet zo'n groot budget dat ze ruim boeken mogen aanschaffen. Ik verkoop in eerste instantie aan de boekhandels. Ik stuur de scholen ook een bestelbrief en die bestellen er dan een paar. Verder worden ze gekocht door de bibliotheken, hier maar ook door bibliotheken in Nederland. En ik verkoop ze ook via de boekhandels in Nederland.'

STICHTING

Roel Jungslager is gestopt met zijn drukkerij, maar niet met het schrijven en uitgeven van boeken. Hij heeft wel administratieve vorm veranderd. Sinds augustus 1989 is hij ook niet meer als onderwijzer werkzaam. Hij heeft gebruik gemaakt van de wachtgeld regeling en is nu bezig deze stichting op te zetten.

'Eerst was het een hobby. Ik was toen vrijgezel en ik financierde het min of meer van mijn salaris. Tot ik door de belasting werd aangeslagen voor 16.000 gulden. Ik lag meteen plat. Nu werk ik via een Stichting, zodat het financieel goed in elkaar zit. Ik heb al een stuk of tien manuscripten klaar liggen, van mezelf en van anderen. Goed geillustreerd, en die ga ik proberen op een beetje hoger plan uit te geven. Eerst ga ik een goede lay out maken en daarna moet ik een goede drukkerij vinden.'

Op Curacao?

'Ik ben bang dat die er op dit eiland niet is. Misschien op Aruba, dat moet ik onderzoeken. En anders in Venezuela. Er zijn de laatste tien jaar 27 Venezolaanse boeken bekroond op de Frankfurter Buchmesse. Sommige Venezolaanse kinderboeken zien er zeer goed uit en het zal daar relatief niet zo duur zijn. Dat is maar een mogelijkheid. Een andere is het aansluiten bij andere uitgeverijen.

Ik heb nu een boekje dat in Mexico wordt gemaakt. Ik had het eerst hier zelf gemaakt, 5000 exemplaren in het Papiamentu, 2000 in het Nederlands, 1500 in het Spaans en 1500 in het Engels. Dat heeft me 30.000 gulden gekost. Nu wordt het door Trillas in Mexico gemaakt voor verschillende landen in Zuid-Amerika. Het gaat om 20.000 exemplaren en zij verzorgen ook de distributie. Hun produktiekosten zijn veel lager. Ik weet niet hoe zij het doen, maar de verkoopprijs is omgerekend nu maar Nafl.1,50'

ENCYCLOPEDIE

In Venezuela is Jungslager bezig met de uitgever van een encyclopedie voor kinderen. Die encyclopedie wordt vertaald en aan het eind van het produktieproces van de Spaanse uitgave, zou dan nog een kleine oplage Papiamentse boeken gedrukt kunnen worden. Alle illustraties e.d. zijn dan al klaar. De meeste drukkers op Curacao staan niet te springen om kinderboeken te mogen drukken. Als ze het aannemen, blijft het vaak lang liggen. Het is ingewikkeld werk. Toch is er veel werk aan de winkel.

'Als je ziet wat er voor materiaal op de scholen aanwezig is. Dat werkt niet erg stimulerend voor de kinderen. Voor elk vak is nog veel te doen. Alle boeken zijn verouderd. De methodes zijn al minstens 20 jaar oud. Sommige boeken zijn er helemaal niet.'

Heeft men geld over voor nieuwe boeken?

'De ene keer wel, de andere keer niet. Dat hangt af van het bestuur of die ze op dat moment willen. Ik heb eens een atlas gemaakt. In eerste instantie zouden ze er 2000 afnemen. Ik vroeg daarvoor NAfl. 8,50. Dat was te duur. Ze vroegen een speciale prijs. Ik ben toen naar vijf gulden gegaan. Dat was nog te duur. Zelfs drie gulden was te duur. Nu lager kon ik helemaal niet gaan, dus dat is niet doorgegaan. Ik heb alleen een paar exemplaren voor mezelf gemaakt.'

VOORBEELDEN

Roel Jungslager illustreert zijn verhaal met voorbeelden. Hij laat allerlei boekjes die hij gemaakt heeft, zien. De meeste zijn getekend door Wop Sijtsma. Zo ook het boekje dat nu bij Trillas in Mexico is uitgekomen: *La pesada casa de paso lento*. Andere werden bijvoorbeeld geillustreerd door de Cubaan Waldo Saveedra Het tweede boek dat Roel Jungslager maakte, is *Het gidsje van Haiti:Uni*.

Onderwijzer werd drukker-uitgever

'In Nederland is dat een boekje voor de derde klas, maar hier is de taal te moeilijk. Ik heb het herzien voor ik het drukte en van alle samengestelde zinnen enkelvoudige zinnen gemaakt, om het zo eenvoudig mogelijk te houden.

Er treedt hier op Curacao een soort verbalisme op na het negende of tiende jaar. Kinderen kunnen de boeken niet meer begrijpen. Veel mensen hebben geen idee van het niveau van de lagere scholen hier. Het is bar laag. Het is maar een laag percentage dat doorstroomt naar het middelbaar onderwijs. In de zesde klas moeten veel kinderen boeken lezen van een tweede klas niveau. Niet hoger. Die kinderen wachten voor spek en bonen tot ze kunnen doorstromen naar de l.t.s.

L.T.S.

Ik heb ook op de l.t.s. lesgegeven. Daar hadden we acht eerste klassen. Drie daarvan gingen wel, maar de andere vijf klassen moest ik bezig houden. Daarmee kom ik op het andere probleem. De meeste kinderen zijn Papiamentstalig van huis uit. Er wordt echter verondersteld dat ze gelijk het Nederlands begrijpen als ze op de lagere school of op de kleuterschool komen. Hun interesse voor het lezen wordt steeds minder. In het beginstadium is die er wel. Maar als ze het steeds slechter doen, wordt die interesse steeds minder'.

En hoe gaat dat op de nieuwe Papiamentstalige school van Frank Martinus?

'Ze hebben me gevraagd om daar in te vallen. Daarmee hebben ze meteen een creatief iemand die nieuw materiaal kan maken. En ik weet waar ik mee bezig ben omdat ik zelf als onderwijzer gewerkt heb. Die kinderen inspireren je. Je kunt heel veel nieuwe dingen bedenken. Ik ben in Nederland wezen kijken op scholen waar veel kinderen van gastarbeiders zitten. Een kind uit Turkije kan ook niet opeens de lessen in het Nederlands volgen. Maar hier verwachten we wel van een Papiamentstalig kind dat het opeens de lessen in het Nederlands kan volgen.'

Wat gebruiken ze in Emmastad voor leesmateriaal?

'Ik weet het niet. Ze hebben me wel gevraagd langs te komen. Veel scholen hebben te weinig leesmateriaal. Ze werken vaak met heel oude leesboekjes. Ook hebben de meeste klassen geen schoolbibliotheek. Al willen de kinderen lezen, er zijn niet genoeg boeken om alle kinderen iets te geven. Dat is heel jammer.

Op de begroting van het land staat 120 miljoen voor het onderwijs. Daarvan gaat tachtig procent op aan salarissen. Op de hele begroting staat maar 40.000 gulden voor lesmateriaal. Dat staat in geen enkele verhouding tot het geld dat besteed wordt aan zeeppoeder e.d. Als je onderwijzer bent en je hebt hart voor de zaak, waarom ga je dan wel de straat op voor betere salarissen, maar waarom ga je niet staken voor beter materiaal? Het is een gevoelig onderwerp, maar ook hier wringt zich de schoen.'

SCHRIJNEND

Roel Jungslager geeft nog een paar schrijnende voorbeelden.

'Op het Departement van Onderwijs staat een drukmachientje. Dat is aangeschaft, maar niemand kan er mee werken. Dat staat er te staan. In de tijd dat Jacques Veeris minister van Onderwijs was, is er een nieuwe methode voor lezen begonnen: DE DERDE STAP. Die is niet gedrukt, maar bestaat uit een stapeltje fotocopieën met een gekleurd blaadje voorop. Het was de bedoeling dat er eerst mee gewerkt zou worden. Daarna kon het boekje verbeterd worden en geevalueerd. Dat is nooit gebeurd. Het wordt nog steeds als stapeltje fofocopieën gebruikt. Ieder jaar opnieuw worden ze gefotocopieerd. Op deze manier wordt de kinderen toch geen liefde voor boeken bijgebracht.

En het stimuleert ook niet het besef dat je ergens zuinig op moet zijn. Als je nagaat hoeveel geld er hieraan wordt uitgegeven en aan al dat andere stencilwerk! Dat wordt daarna gewoon weggegooid. Daar hadden ze al heel wat leuke boekwerkjes van kunnen laten maken.'

BEURS

Dit jaar heeft Frank Martinus verschillende van de boekjes van Roel Jungslager meegenomen naar de Frankfurter Buchmesse. Dat is een grote beurs van boeken in Frankfurt/ Duitsland, waar ook de verkoopcontacten gelegd worden door geheel Europa. De boekjes zijn daar enthousiast ontvangen.

Roel Jungslager zet zijn werk voort in de vorm van een stichting die ten doel heeft het verzamelen van fondsen om daarmee steun te verlenen bij het uitgeven van Antilliaanse kinderboeken in het bijzonder en Antilliaanse boeken in het algemeen in alle gangbare talen; het uitgeven van een kindertijdschrift; het uitgeven van educatief materiaal zoals leesboeken en methodes en het vertalen van literatuur ter verrijking van de Antilliaanse bibliotheek.

Verder wil de stichting het lezen propageren onder de bevolking in het algemeen en de jeugd in het bijzonder, steun verlenen bij het ontdekken en stimuleren van schrijvers en het distribueren van gepubliceerd werk.

Dat is een heleboel tegelijk, maar Jungslager wil niet te hard van stapel lopen.

'Ik begin met de boeken die ik al heb uitgegeven. Dan ga ik inventariseren wat er gedaan kan worden, bijvoorbeeld aan de schoolboeken. Je kunt niet alles alleen doen. Het beste is als er

Vervolg op pag. 4

PIERSON, HELDRING & PIERSON (N.A.) N.V.

Pierson verleent ook **op Curaçao** financiele diensten aan particuliere- en institutionele beleggers, en aan grotere bedrijven.

Pierson Curaçao is gespecialiseerd in internationaal vermogensbeheer, de handel in valuta's en depositos, en bijzondere krediet arrangementen zoals handels financieringen.

Als echte merchant bank beschikt Pierson Curaçao **op ons eiland** over de deskundigen en de know how om voor iedere cliënt afzonderlijk, de meest ge-eigende oplossing te vinden,
w a n t ..."sommige zaken verlangen een Pierson benadering".

Voor nadere informatie, bel ons eens op telefoonnummer **61.39.55**

Roel Jungslager: meer kinderboeke

Vervolg van pag. 3

verschillende instanti
bezig zijn, zodat er een w
selwerking ontstaat. We m
ten ons daarbij wel bew
blijven van de kwaliteit
het inhoudsgehalte. In
meeste landen zijn uitge
rijen bezig. Hier is echt
geen enkele uitgeverij
echt functioneert. Wat ik
is af en toe iets uitgeven.
moet beweging komen.
gens Frank Martinus m
ten er wel honderd boek
per jaar uitgegeven word
Dat kan ik niet. Ik ben al b
als ik er vier per jaar k
uitgeven.

TIJDSCHRIFT

Er zou ook een kindertij
schrift moeten zijn. De org
nisatie daarvan moet go
zijn. Ik heb met de redac
van SAMSAM gesproken.
maken een jaarplan.
komen tien nummers p
jaar uit en ze weten v
tevoren precies wat ze ga
doen. Ik heb gehoord dat
JUNIOR weer gaan uitg
ven. Dat is mooi. Dat is e
van de weinige bladen d
goed gingen. Het kostte o
maar 30 cent in het beg
Dat kon omdat het op kra
tenpapier wordt gedrukt. D
is ook een idee, bulkboek
maken. Eddy Pieters Hey
gers heeft dat ook gedaa
Hoe meer er gedaan word
hoe beter het is. Het is belan
rijk dat kinderen gestim
leerd worden, dat ze v
jongs af aan zin hebben o
te lezen en die zin houde
We moeten een goede lees
houding aankweken bij d
jeugd.'